

A FAUNA FABULOSA DE ONS

Por: Xóan Xosé Pérez Labaca

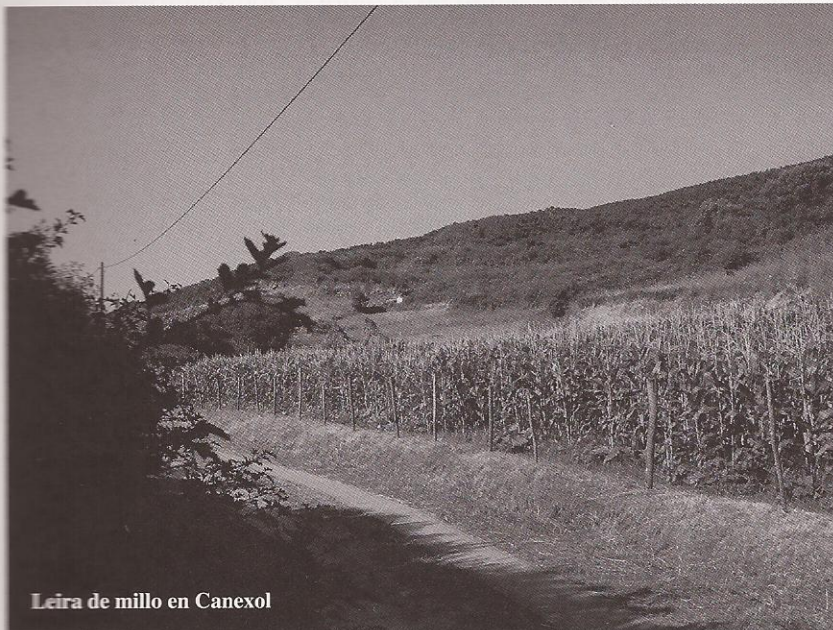
Dentro da fauna fabulosa existente na Illa de Ons atopábanse os biosbardos que son seres de moi diferente catadura xa que son moi poucas as persoas que saben, a ciencia certa, como é o seu aspecto exterior. Son un tipo de animais que se prestan para a broma e a burla, penso que naceron precisamente para iso. Na Illa dábanse moi ben polas terras sementadas de millo nas leiras de Chin e nos milleirais por detrás de Casa Acuña, aínda que tamén se daban noutros lugares cerca do Cucorno e por Pereiró.

A situación para cazar biosbardos dáse cando un grupo convida a alguén a ir a eles, pola noite. Como os non iniciados non coñecen o tema polo xeral aceptan

un grupo de amigos e amigas levamos a unha das rapazas do grupo, chamada Nati que era de Ourense, a unha cacería deste tipo nunha noite de agosto cando os milleirais están crecidos e teñen espigas, e despois de estar bastante tempo, dúas ou tres horas, soa e co saco maila lanterna na man, foína buscar un da panda que lle meteu no saco unha espiga de millo e ao tempo movíaa dicíndolle: toca, toca, aínda está vivo!. Naquel día ela foi moi feliz coa caza, pero despois levou un desgusto tremendo ao saber que era unha broma polo que rematou botando unhas bágoas que calmou e acougou o seu namorado, daquela, Miguel, con bastante traballo pois consideraba que el era o maior culpable da carallada. De todos os xeitos, penso que a Nati aínda cre hoxe que os biosbardos existen.

Como dicimos, os biosbardos danse, en xeral, moito pola beira do mar onde hai fincas con millo. Aparecen case sempre pola temporada de verán e, ao parecer, son anfibios polo que o mesmo están na terra que metidos na auga. Din que hai dúas variedades: o común (**Bibardus vulgaris**), máis de terra, e o prateado (**Bibardus argentis**) que se da moi ben na Illa. A pel deste último era moi apreciado polas turistas estranxeiras pois era usada para a confección de bikinis, que alcanzaban en lugares turísticos como A Toxa, Sanxenxo ou Baiona prezos considerables, pois a sinalada pel adaptase moi ben ao corpo das persoas, en especial das mulleres ou en traxes de baño de home do tipo *'tapacolloada'* como o de

Marilyn. Polo interior de Galicia, a variedade máis abundante é a común tamén moi apreciada. Noutros lugares do interior, pola montaña, dos biosbardos existen outras dúas variedades que son chamados "gazafellos" ou "gurrumulos", que se diferencian dos auténticos en que teñen pintas polo lombo. Destes últimos é un verdadeiro especialista Suso Maquieira, que os ten mirado pola beira dos ríos cando vai pescar.

Leira de millo en Canexol

a proposta, entón os compinchados déixano estar moito tempo no sitio, sen moverse, e aproveitan a escuridade para gastarlle algunha facaltruada ou inocentada á vítima. Para cazalos unicamente fai falta un saco máis unha lanterna, poñéndose o cazador en silencio no medio dunha leira con millo alto e berrando cada certo tempo Biosbardo ao saco! ata que entre un no mesmo.

Eu recordo unha vez, estando na terraza de Jarulo,

Segundo me dixo Mino, o do Chiringo, ás veces cando a marea é propicia e a lúa está na fase de Novilunio (Lúa nova), os biosbardos poden ser cazados nas rochas durante a marea baixa e incluso na orella da praia, onde rompen as ondas, a partires das doce da noite coa axuda dunha lanterna de mergullador que se pon no chan acendida, dentro da auga, para así poder agarrar ben o saco coas dúas mans.

Existe bastante confusión neste tipo de animais e así a xente que non os coñece ben, mestura allos con cebolas e pensa que todo é o mesmo. Isto sucede porque unha inmensa maioría ten a crenza que o biosbardo é o mesmo que gamusiño (**Gambusia affinis**). Isto é un tremendo erro porque aínda que son parecidos no fondo, ou no obxectivo que se quere alcanzar, son totalmente diferentes. Xa explicamos como era o biosbardo e agora vamos co gamusiño.

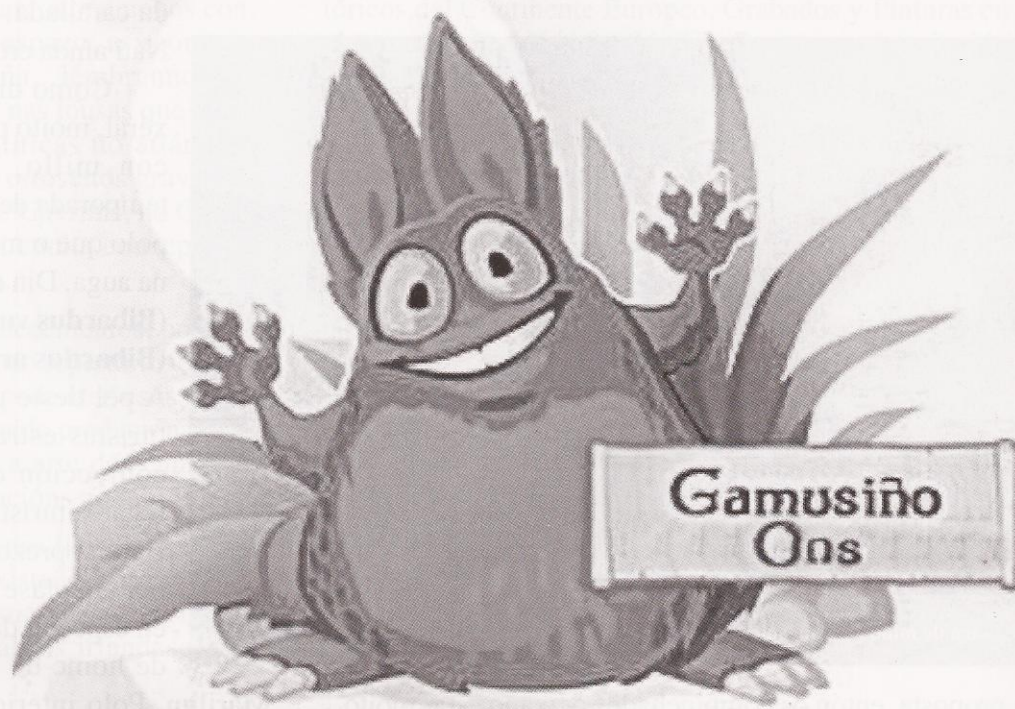
O gamusiño, en castelán 'gambusino', é tamén un animal que se da na Illa bastante ben pola zona de Pereiró no medio das xestas e dos toxos, xeralmente polos arredores de onde estaba instalado o campamento, xusto pola zona que comprende entre O Buraco do Inferno e A Pedra que 'Alumbra'.

O mesmo que cos biosbardos, hai que aproveitar as ocasións propicias para cazalos, sendo ideal contar con persoal que acuda a estas actividades por primeira vez. O procedemento para cazalos é similar ao da captura dos biosbardos pero coas notables variacións que paso a sinalar:

Para a captura non é preciso lanterna senón levar un cacharro, pode ser unha lata grande de conservas vexetais, xerra de folla de lata ou algo similar metálico con pedriñas ou seixos pequenos dentro para que ao axitar o cacharro as pedras resoen ao bater contra as paredes e fagan bastante barullo. Situados os cazadores, neste caso son sempre bastantes pois participan todos

ou case todos, o organizador coloca ao novato nunha posición axeonllado co saco aberto sostido coas dúas mans para recibir dentro o gamusiño que asustado tratará de refuxiarse nel, e que o que fará, pola calada, cando cese o ruído. Ao berro de cacharros! os outros baterán estes con forza para asustar ao animal. Pouco a pouco deixaran de bater e sixilosamente vanse retirando ata deixar ao novato só, esperando polo animal ata o alborecer. O gamusiño é raro que se meta no saco pero, os máis vellos contan, que as veces pasa iso aínda que moi raramente.

Aparte dos de Ons, son moi famosos os da Lanzada e Vilanova de Arousa. En certa ocasión coñecín a un médico, madrileño, que tiña a obsesión de coller un para conservalo metido nun frasco con alcohol, pero

a pesar de intentalo repetidas veces non foi capaz de conseguilo.

Estas bromas en Ons, sempre estiveron presentes, máis ou menos cargadas ao bombo, e foron as que fixeron e fan a vida comunitaria máis alegre e divertida incluso aos veraneantes. Por iso non deben desaparecer.